

Kortlægning af beskæftigelsesudviklingen under krisen

De højtuddannede er kommet bedst igennem krisen

Der har tidligere i debatten været fokus på, at højtuddannede skulle være blevet særlig hårdt ramt af den økonomiske krise. AE's analyse på baggrund af de tilgængelige nationale statistikker viser imidlertid, at dette ikke harmonerer med virkeligheden på arbejdsmarkedet. Alle tal peger nemlig på, at de lavest uddannede faktisk er den gruppe, der har betalt den højeste pris for krisen, når det handler om antallet af tabte arbejdspladser.

af forskningschef **Mikkel Baadsgaard**

24. november 2011

Analysens hovedkonklusioner

- Ifølge Danmarks Statistiks RAS-statistik faldt beskæftigelsesfrekvensen med 5,0 pct.-point for ufaglærte fra udgangen af 2008 til udgangen af 2009. Til sammenligning faldt beskæftigelsen med 1,8 pct.-point blandt akademikere.
- Samtidig viser tal fra Arbejdsmarkedsstyrelsens DREAM-register, at for lønmodtagere er disse uddannelsesforskelle tiltaget i løbet af 2010.
- Helt samme billede viser Eurostats opgørelser på baggrund af Danmarks Arbejdskraftundersøgelsen (AKU). Ifølge denne opgørelse er beskæftigelsesfrekvensen blandt grundskoleuddannede ligeledes faldet mere end dobbelt så meget som for personer med videregående uddannelser.

Kontakt

Forskningschef
Mikkel Baadsgaard
Tlf. 33 55 77 27
Mobil 25 48 72 25
mb@ae.dk

Kommunikationschef
Janus Breck
Tlf. 33 55 77 25
Mobil 40 61 34 38
jb@ae.dk

De lavest uddannede er blevet hårdest ramt af krisen

På baggrund af rapporten 'Shifts in the job structure in Europe during the Great recession' udgivet af Eurofound skriver DA i Agenda den 20. oktober, at:

"(...) mens lavere lønnede job blev tabt og højt lønnsjob vundet i lande som Tyskland, Finland, Sverige og Holland, så gik det modsat i Danmark. Krisen skabte flere lavtlønnede danske job, og krisen kostede os højere lønnede job."

"Eurofound's beskrivelse af udviklingen på det danske arbejdsmarked hænger meget godt sammen med, at beskæftigelsesfaldet herhjemme også har ramt højtuddannede."

Ud fra DA's omtale af rapporten kan man få det indtryk, at den økonomiske krise - beskæftigelsesmæssigt - er gået hårdest ud over de højest uddannede.

Det er rigtigt, at den økonomiske krise også har ramt de højest uddannede - navnlig i kraft af højere dimittendledighed. Men som denne analyse viser, så peger alle tilgængelige nationale statistikker på, at det klart er de lavest uddannede, der er hårdest ramt af krisen - det gælder både, når man ser på registerbaserede beskæftigelsesstatistikker, Arbejdskraftundersøgelsen (AKU) samt udviklingen i bruttolønnen.

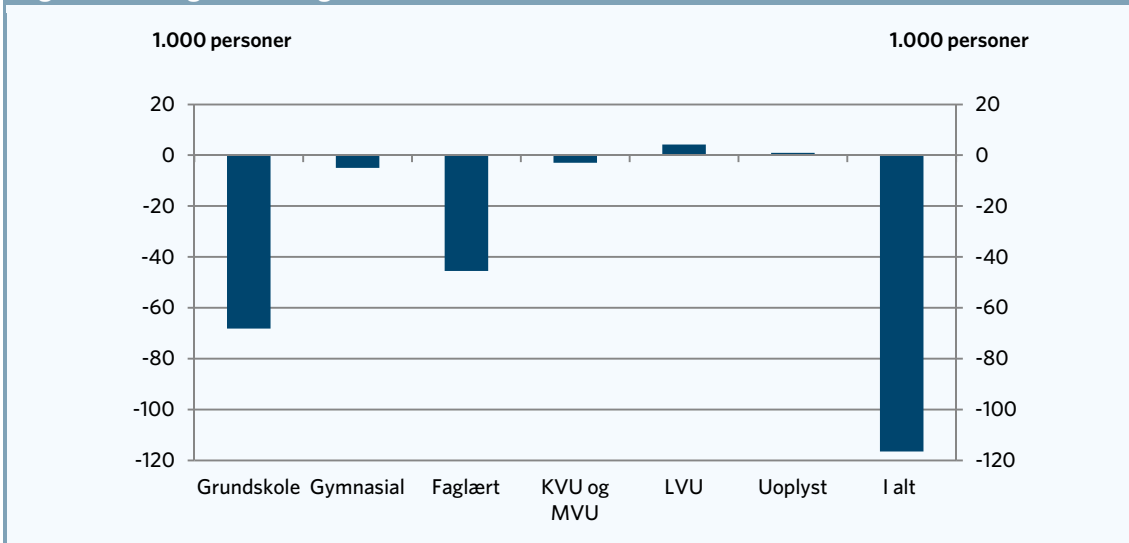
Over halvdelen af krisens beskæftigelsesfald har ramt ufaglærte

Den Registerbaserede Arbejdsstyrkestatistik (RAS) viser, at den samlede beskæftigelse er faldet med 116.500 personer fra udgangen af 2008 til udgangen af 2009.

En opdeling på uddannelse viser, at ud af dette fald havde 68.000 personer grundskole som højeste fuldførte uddannelse. Det fremgår af figur 1., der viser ændringen i beskæftigelsen fra slutningen af 2008 til slutningen af 2009.

Næsten 60 pct. af beskæftigelsesfaldet omfatter med andre ord personer, der ikke har afsluttet en uddannelse efter folkeskolen. Blandt personer med en faglært uddannelse har beskæftigelsesfaldet været godt 45.000 personer. Derimod har der ikke - antalmæssigt - været i fald i antal beskæftigede med en videregående uddannelse.

Figur 1. Ændring i beskæftigelsen fra ultimo 2008 til ultimo 2009

Kilde: AE på baggrund af Statistikbanken, Danmarks Statistik.

I løbet af det første kriseår (fra 2008 til 2009) er beskæftigelsens uddannelsessammensætning således klart trukket i retning af, at højtuddannede har vundet "markedsandele", mens lavtuddannede har tabt "markedsandele". For eksempel udgjorde personer med grundskole 24,9 pct. af de beskæftigede ved udgangen af 2008, mens andelen var faldet til 23,4 pct. ved udgangen af 2009 - dvs. et fald på 1,5 pct.-point på ét år. Omvendt er beskæftigelsesandelen blandt personer med videregående uddannelser steget med 1,3 pct. enhed. Det fremgår af tabel 1.

Tabel 1. Ændring i uddannelsesfordelingen blandt de beskæftigede under krisen

	2008	2009	Ændring	2008	2009	Ændring
	1.000 personer			Pct.		
Grundskole	697	629	-68	24,9	23,4	-1,5
Gymnasial	241	236	-5	8,6	8,8	0,2
Faglært	967	922	-45	34,5	34,3	-0,2
KVVU og MVU	607	604	-3	21,7	22,5	0,8
LVU	229	233	4	8,2	8,7	0,5
Uoplyst	60	61	1	2,1	2,3	0,1
I alt	2802	2685	-117	100,0	100,0	0,0

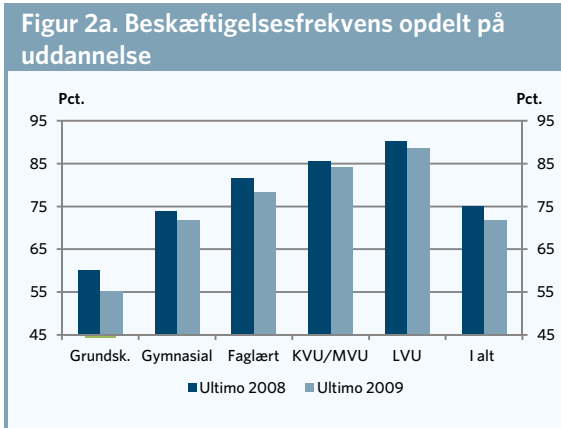
Kilde: AE på baggrund af Statistikbanken, Danmarks Statistik.

Beskæftigelsesfrekvensen for de ufaglærte er faldet mest

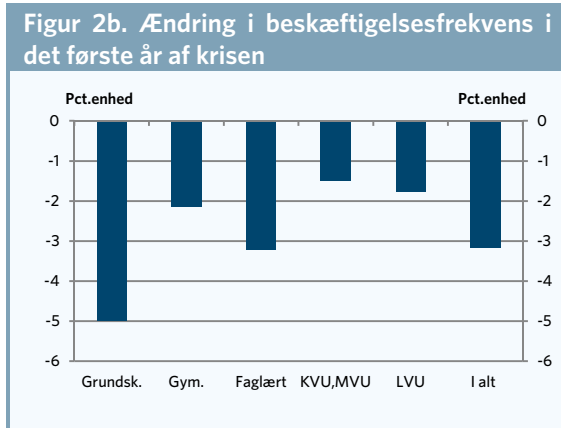
Det skal bemærkes, at ændringerne i beskæftigelsens uddannelsessammensætning - ud over krisen - også er påvirket af de underliggende forskydninger i retning af et højere uddannelsesniveau blandt de erhvervsaktive aldersgrupper. Et bedre mål for hvilke uddannelsesgrupper, der er ramt hårdest af krisen, er derfor at se på ændringer i beskæftigelsesfrekvensen for de forskellige uddannelsesgrupper.

Som det fremgår af figur 2a og 2b, er beskæftigelsesandelen for de 16-64-årige faldet i alle uddannelsesgrupperne fra udgangen af 2008 til udgangen af 2009. Blandt personer med grundskole som højeste fuldførte uddannelse, er beskæftigelsesandelen faldet fra 60,1 pct. til 55,1 pct. - dvs. et fald på 5,0

pct.-point. Til sammenligning er beskæftigelsesandelen kun faldet med 1,8 pct.-point for akademikerne (LVU), mens beskæftigelsesandelen er faldet med 1,5 pct.-point blandt 16-64-årige med korte eller mellemlange videregående uddannelser. Disse tal viser meget tydeligt, at de lavest uddannede blev hårdest ramt af det kraftige beskæftigelsesfald i starten af den økonomiske krise.

Anm.: Beskæftigelsesfrekvensen er opgjort for 16-64-årige. Personer med uoplyst uddannelse er ikke vist, men indgår i "i alt".
Kilde: AE på baggrund af den registerbaserede arbejdsstyrkestatistik.

Anm.: Ændringen i beskæftigelsesfrekvensen er opgjort for 16-64-årige og målt for perioden ultimo 2008 til ultimo 2009. Personer med uoplyst uddannelse er ikke vist, men indgår i "i alt".
Kilde: AE på baggrund af den registerbaserede arbejdsstyrkestatistik.

Desværre er beskæftigelsesoplysningerne fra ultimo 2009 de nyeste oplysninger, der foreligger i den registerbaserede arbejdsstyrkestatistik, og der eksisterer endnu ikke andre officielle registerbaserede beskæftigelsesstatistikker, som har opdelt beskæftigelsesudviklingen på uddannelse.

Flere andre statistikker bekræfter billedet af, at de ufaglærte er ramt hårdest

I Arbejdsmarkedsstyrelsens DREAM-database foreligger der imidlertid oplysninger om lønmodtagerbeskæftigelsen i perioden fra januar 2008 til september 2011 på individniveau. En samkøring af disse beskæftigelsesoplysninger med Danmarks Statistiks uddannelsesregister kan give et mere opdateret billede af udviklingen i (lønmodtager)beskæftigelsen under krisen. Af hensyn til sammenligneligheden med RAS er der nedenfor set på (lønmodtager)beskæftigelsen i november måned. Som det fremgår af bilag 1, er der høj grad af sammenfald mellem lønmodtagerbeskæftigelsen i DREAM og lønmodtagerbeskæftigelsen i den registerbaserede arbejdsstyrkestatistik fra Danmarks Statistik.

Selvom beskæftigelsesoplysningerne i DREAM dækker perioden frem til og med september 2011, er der i det følgende kun set på udviklingen frem til udgangen af 2010. Det skyldes, at de nyeste uddannelsesoplysninger i Danmarks Statistik er fra 1. oktober 2010.

Hvis vi som ovenfor igen fokuserer på udviklingen i beskæftigelsesandelene viser tabel 2, at lønmodtagerbeskæftigelsesandelen er faldet mest for de lavest uddannede - det gælder både i krisens første år og fra udgangen af 2009 til udgangen af 2010.

Tabel 2. Beskæftigelsesfrekvens blandt lønmodtagere

	Beskæftigelsesfrekvens (18-64 år)			Ændring i beskæftigelsesfrekvens (18-64 år)		
	2008	2009	2010	08-09	09-10	08-10
	Pct.			Pct.point		
Ufaglært	59	53,8	52,8	-5,2	-1,0	-6,2
Gymnasial	72,7	69,8	68,9	-2,9	-0,9	-3,8
Faglært	75,3	72,5	73,1	-2,8	0,6	-2,2
KVU	78,6	76,7	76,8	-1,9	0,1	-1,8
MVU	79	78,1	79,3	-0,9	1,2	0,3
LVU	83,8	82,4	83,2	-1,4	0,8	-0,6
Uoplyst	48,1	43,8	42,7	-4,3	-1,1	-5,4
I alt	71,1	68,3	68,3	-2,8	0,0	-2,8

Anm: Andelene er opgjort i november måned.

Kilde: AE på baggrund af Danmarks Statistiks register og DREAM1107.

Arbejdskraftundersøgelsen bekræfter ligeledes billedet for de lavest uddannede

Ud over RAS-statistikken er arbejdskraftundersøgelsen den eneste officielle statistik, der belyser beskæftigelsesudviklingen fordelt på uddannelsesgrupper. Selvom det er Danmarks Statistik, der indsamler og bearbejder det stikprøvebaserede datagrundlag for AKU, er det Eurostat, som offentliggør AKU-beskæftigelsesudviklingen fordelt på uddannelsesgrupper. En væsentlig fordel ved denne statistik er, at den er opgjort kvartalsvist helt frem til 2. kvartal 2011.

I tabel 3 er vist beskæftigelsesudviklingen i de tre kriseår fra 2. kvartal 2008 til 2. kvartal 2011. Som det fremgår, er AKU-beskæftigelsen faldet med 141.000 personer i perioden. Blandt personer med grundskole som højeste fuldførte uddannelse er beskæftigelsesfaldet alene 96.000 personer og udgør dermed hovedparten af beskæftigelsesfaldet. I samme periode er beskæftigelsen steget med 13.000 personer med en videregående uddannelse. AKU-statistikken viser således også, at de lavest uddannede har mistet markedsandele under den økonomiske krise, mens beskæftigede med en videregående uddannelse udgør en stadig større andel af beskæftigelsen.

Tabel 3. Udvikling i AKU-beskæftigelse fordelt på uddannelse

	Antal beskæftigede			Beskæftigelsesandele		
	2008Q2	2011Q2	Ændring	2008Q2	2011Q2	Ændring
	1.000 personer			Pct.		
Grundskole	740	643	-96	25,8	23,6	-2,2
Gymnasial og erhvervsfaglig	1185	1147	-38	41,3	42,1	0,7
Videregående	849	862	13	29,6	31,6	2,0
Uoplyst	92	73	-20	3,2	2,7	-0,5
I alt	2866	2726	-141	100,0	100,0	0,0

Anm: Grundskole dækker over ISCED=1 og 2. De gymnasiale og erhvervsfaglige uddannelser dækker over ISCED=3 og 4, mens videregående uddannelser dækker over ISCED=5,6.

Kilde: AE på baggrund af Eurostat, Labour force survey.

Også målt på beskæftigelsesfrekvensen tegner der sig et klart billede af, at de lavest uddannede er blevet hårdest ramt af krisen. Fra 2008 til 2011 (2. kvartal) faldt beskæftigelsesfrekvensen ifølge Eurostat således med 8,1 pct.-point blandt personer med grundskole som højeste fuldførte uddannelse. Til sammenligning er beskæftigelsesfrekvensen foreløbigt faldet med 3,7 pct.-point for personer med videregående uddannelser under krisen, jf. tabel 4.

Tabel 4. AKU-baserede beskæftigelsesfrekvenser fordelt på uddannelse			
	2008Q2	2011Q2	Ændring
	Pct.		Pct.enhed
Grundskole	66,0	57,9	-8,1
Gymnasial og erhvervsfaglig	82,6	77,9	-4,7
Videregående	89,2	85,5	-3,7
Uoplyst	59,4	59,8	0,4
I alt	78,3	73,5	-4,8

Anm: Grundskole dækker over ISCED=1 og 2. De gymnasiale og erhvervsfaglige uddannelser dækker over ISCED=3 og 4, mens videregående uddannelser dækker over ISCED=5,6. Beskæftigelsesfrekvensen er opgjort for 15-64-årige.

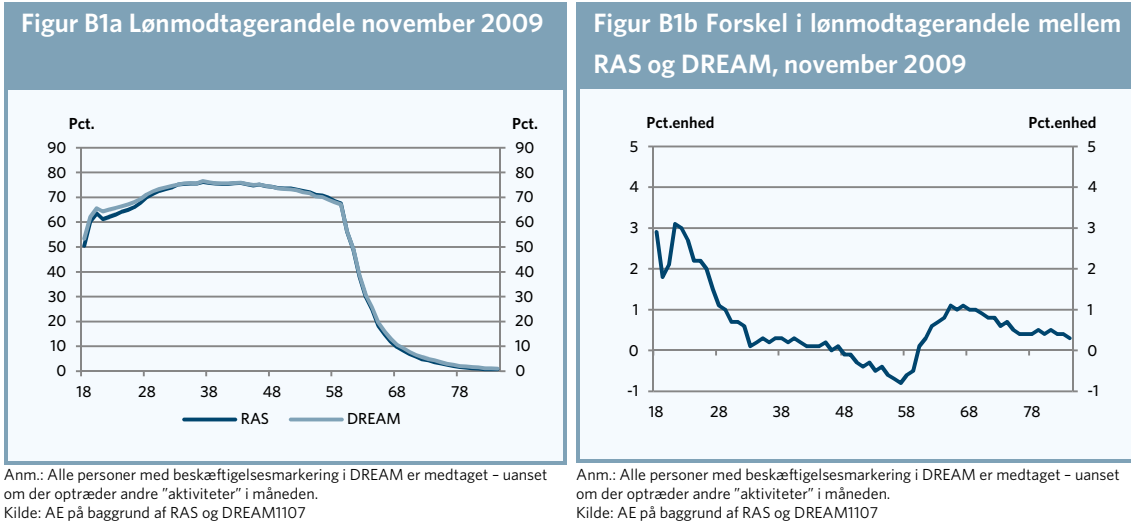
Kilde: AE på baggrund af Eurostat, Labour force survey.

Eurofonds konklusioner ved siden af virkeligheden på det danske arbejdsmarked

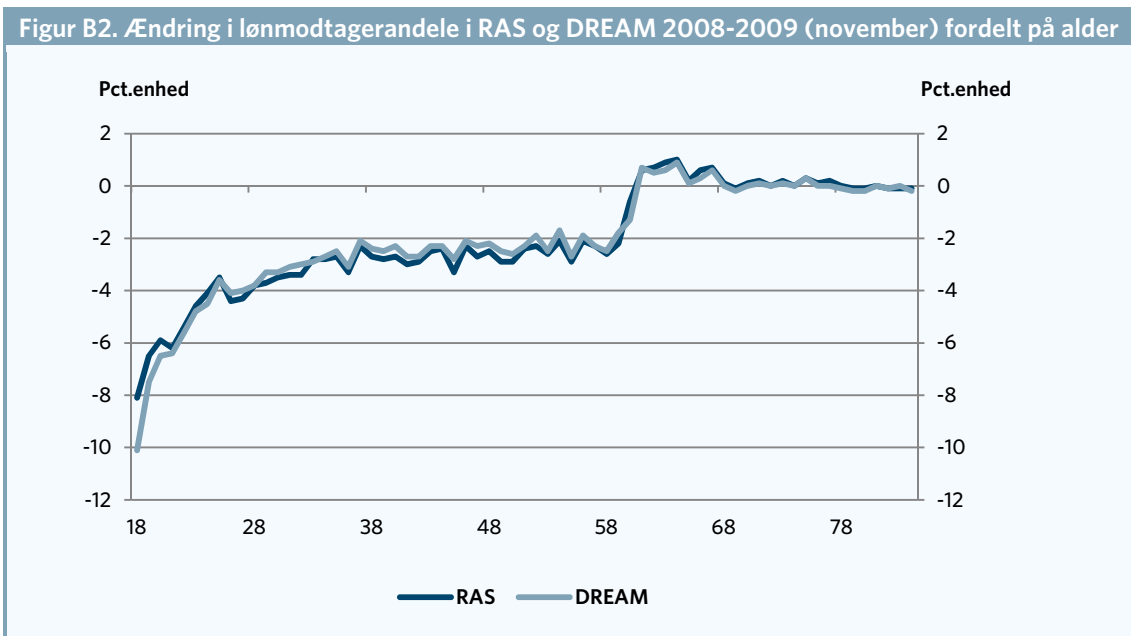
Som det fremgår af analysen, er der faktisk i modstrid med, hvad statistikkerne viser, at krisen skabte flere lavtlønnede danske job sådan som DA i Agenda refererer Eurofond-analysen for. Det er rigtigt, at den økonomiske krise også har ramt de højest uddannede – navnlig i kraft af højere dimittendledighed. Men alle tilgængelige nationale statistikker fra Danmarks Statistik peger på, at det klart er de lavest uddannede, der er hårdest ramt af krisen – og det gælder både, når man ser på registerbaserede beskæftigelsesstatistikker, Arbejdskraftundersøgelsen (AKU) samt udviklingen i bruttoledigheden.

Bilag 1. Sammenfald mellem beskæftigelsesoplysninger i DREAM og RAS

Som det fremgår af figur B1a, er der forholdsvis høj grad af sammenfald i (lønmotager) beskæftigelsesandelen i RAS-statistikken og DREAM-registeret fra Arbejdsmarkedsstyrelsen. Lønmotagerfrekvenserne er dog for de unge lidt højere, når opgørelsen baseres på DREAM, jf. figur B1b.

Ser man på ændringer i lønmotagerandelene fra udgangen af 2008 til udgangen af 2009, viser figur B2, at de to statistikker tegner stort set samme billede for de enkelte aldersgrupper. Tilsvarende viser tabel B1, at de to opgørelse er stort set sammenfaldende, når man ser på ændringer i lønmotagerandelen på tværs af hoveduddannelsesgrupper.

Tabel B1. Ændring i lønmodtagerandele i RAS og DREAM 2008-2009 (november)

	RAS	DREAM
	Pct. enhed	
Ufaglært	-5,1	-5,2
Gymnasial	-2,7	-2,9
Faglært	-3,0	-2,8
KVU	-2,1	-1,9
MVU	-1,1	-0,9
LVU	-1,5	-1,4
Uoplyst	-4,4	-4,3
I alt	-3,0	-2,8

Anm: Lønmodtagerandelene er beregnet for personer med bopæl i Danmark ultimo året svarende til principperne i RAS-statistikken.
 Kilde: AE på baggrund den registerbaserede arbejdsstyrkestatistik og DREAM1107.